

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמר

בשב"ק פרשת פקודי - החודש
שבת הקהלה והכנסת ספר תורה

שנת תשפ"ה לפ"ק

יוצא לאור ע"י

מכון מעדני מלך וויען

גליון אלף תצ"ד

התודה והברכה

על הטוב יזכר
ידידינו היקר והנכבד

מו"ה אהרן קליין הי"ו

שבנדבת לבו הטוב כלכל
הוצאת הקונטרס הזה

לע"נ אביו

הרה"ח ר' יעקב ב"ר מנחם צבי ע"ה

ולע"נ אמו

האשה החשובה מרת צארטל ב"ר נחום ע"ה

ת.נ.צ.ב.ה.

ישלם ה' פעלו

ותהי משכרתו שלימה

יתברך בשנה טובה ומתוקה ברוב נחת דקדושה
מתוך שמחה וברית גופא אושר ועושר כל הימים
וכל טוב סלה

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמר

בשב"ק פרשת פקודי - החודש
שבת הקהלה והכנסת ספר תורה
שנת תשפ"ה לפ"ק

יוצא לאור ע"י
מכון מעדני מלך וויען

גליון אלף תצ"ד

להערות יכולים לפנות אצל:

מכון מעדני מלך ווייען

185 Wilson Street
Brooklyn, NY 11211
718.388.1751 #117

דפוס המעתיק

170 Ross St. Brooklyn NY 11211
718.782.1391

בכניסת השבת פי פקודי (שבת החודש) תשפ"ה לפ"ק

הנה פרשה זו ממשיכה בעשיית משכן ה' והקמתה על ידי משה רבינו. ובתחלת הציווי של משה לישראל לעשותה, כתיב ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם, ששת ימים תַעֲשֶׂה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון לה', כל העושה בו מלאכה יומת, לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת (לה-א). ובילקוט (רמז-תח) אמר הקב"ה, עשה לך קהלות גדולות ודרוש לפניהם ברכים הלכות שבת, כדי שילמדו ממך דורות הבאים להקהיל קהלות בכל שבת וכו'. אמר משה לישראל, אם אתם עושים כסדר הזה, הקב"ה מעלה עליכם כאילו המלכתם אותו בעולמי וכו' ע"כ.

והנה הקדים מתחלה מצות שבת קודם לציווי מלאכת המשכן. והענין הוא, כי תכלית עשיית משכן ה' אמר הכתוב, ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (כה-ה), שנצטוו לבנות בית אשר שם ישרה ה' את שכנתו בישראל. אמנם לא די בעשיית מקדש של ושכנתי 'בתוכו', אלא 'בתוכם', בתוך כל איש ואיש מישראל, והיינו שהמשכן וכליו הם דוגמא להאדם איך יעשה עצמו וביתו מוכשר להשראת השכינה. וככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו 'וכן תעשו' (כה-ט), לעשות את עצמו כמו שאני מראה אותך את תבנית המשכן וכליו.

אמנם כדי להגיע לזה להיות האדם משכן לה', יש להקדים מצות שבת, יום מנוחה וקדושה לעמך נתת, כי בלי מצות שבת, לא יעלה להאדם

לעשות עצמו משכן להשראת השכינה. האדם טרוד בכל ימי השבוע על פרנסתו, ויתערבו בגויים וילמדו מעשיהם, אין לו מנוחת הנפש להתבונן על תכלית ימי חייו, להבין ולהשכיל אשר חיי הגשמיים הם הבל וריק. ועל כן ניתן לנו מתנה טובה, ושבת שמה, יום מנוחה של הנפש, יום של דביקות באמונת אלקי עולם, וכמו שנאמר (בהפטרות פרשת החודש) שעך החצר הפנימית הפונה קדים, יהיה סגור ששת ימי המעשה, וביום השבת יפתח (יחזקאל מו-א). בו האדם מתעצם כי יש בעלים להבירה, אשר ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ, וביום השביעי שבת וינפש, והוא נמצא בעולם שאינו שלו, וביום השבת יפתח, מעצמה, בלי אתערותא דלתתא, ובוה יעלה בידו אחר כך לבנות עצמו וביתו למקדש ה', ושכנתי בתוכם, בתוך כל אחד ואחד מישראל.

אך כדי שנוכל להבין עוצם המתנה טובה של שבת קודש, שניתן לנו להתעלות על ידה שנוכל כל אחד ואחד מאתנו להיות מקדש ה', הוצרך משה לאסוף את כל העם מתחלה, ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, ולהורות לנו כי מוזמן לזמן יש להתאסף יחד כל העדה, לעזוב כל אחד את ביתו, להוציא עצמו מחללו של עולם, ולהקדיש שבת אחת להיות לו לדוגמא על כל שאר שבתות השנה, ואז יוכל להמשיך לקיים ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, ויאמר אליהם, אלה הדברים, להקהיל את כל הקהל יחד, צוה ה' לעשות אותם.

דהנה ברש"י פירש, ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, הוא לשון הפעיל, שאינו אוסף אנשים בידיהם, אלא הן נאספים על פי דיבורו ע"כ. ובפשוטו הכוונה, שעל ידי שהכרזו שיתאספו כולם למשה, הן נאספים על פי דיבורו, ולא היו אוספים אנשים בידיהם. ואכתי צריך ביאור, וכי היה הוה אמינא שמושה אוסף אנשים בידיהם, שהוצרך לבאר שעל פי דיבורו היו נאספים.

ונראה בזה עוד, דהנה הכתוב (תהלים לו-כג) אומר, מה' מצעדי גבר כוננו ודרכו יחפץ. וביאר מרן הבעל שם טוב זי"ע (הובא באור המאיר פ' צו, ובהיכל הברכה פ' בראשית דף כו), דהנה אנו רואים אנשים הנוסעים לארץ מרחקים בסחורות וכדומה, ובאמת לא מחשבותיו יתברך שמו מחשבותם, כי הם חושבים בנפשם שכל עצמם עם דרך נסיעתם לארץ מרחקים הוא בעבור הרבות והב וכסף חילוף סחורתם, ולזה הם מקצים רגליהם. ובאמת הוא

יתברך שמו לא כן ידמה, כי הוא יודע לתקן ענינו יותר ממנו, ולפעמים יש לו לאדם כבר לחם בארץ מרחקים הנוגע אל בחינתו, והוא צריך לאכול אותו כבר דייקא באותו מקום ובשעה הזאת, או שצריך לשתות מלא לוגמיו מים במקום ההוא, ולכוונה זו מצעדי גבר כוננו, להרחיק נדוד כמה מאות פרסאות, בכדי להשלים את נפשו עם זה הכבר לחם, ושתיות מעט מים או הרבה. ולפעמים אפילו אליו לא יגיעו, כי אם לאחד ממשרתיו העברים, אם יש לו שם פת לחם וקיתון מים, ולהיות שאין ידו משגת לנהוג נסיעה למקום רחוק כזה, זאת היא הגורמת רצון לבעליו לנהוג דרך נסיעתו דייקא למקום ההוא, בעבור עבדו למלאות כריסו מלחם המזומן לו שם, ולשתות מימיו הנוגעים אליו, כי כן גורה חכמתו יתברך שמו הצריך להשלמת נפשו לקבץ חלקיהו, המה אחת מדרכי הא"ל. ולזה רומז הכתוב מה' מצעדי גבר כוננו, שנהג איזה נסיעה למקום רחוק והכל הוא מאתו יתברך, כאשר גורה חכמתו להשלמת נפשו באמת מסיבותיו יתברך שמו הידועים לו, והוא האדם לא כן ידמה ולכבו לא כן יחשוב, כי אם ודרכו יחפץ, לנהג נסיעה ובסחורה וכדומה וכו' עכ"ל"ק. והובא גם כן במאור עינים (פ' ויקהל).

ועל דרך זה, לפעמים מתערור אדם ללכת לאיזה מקום, כי מן השמים רוצים שיראה שם איזה דבר, או לשמוע איזה דבר, שיהא לו לצורך ולתועלת, בעניני גשמיים של פרנסה או שידוכים, או בעניני רוחניים שיהא לו לתועלת בדרכי העבודה או בתיקון מדותיו וכדומה. וכידוע ממין הבעל שם טוב זי"ע שבכל דבר שמזדמן להאדם לראות או לשמוע, הרי זה בהשגחה פרטית לתועלתו.

ומצינו בהאפוד, שביאר רש"י תבניתו, וכתב, ולבי אומר לי שהוא חגור לו מאחוריו, רחבו כרוחב גב איש, כמין סינר, חגורה שחוגרות השרות כשרוכבות על הסוסים וכו'. ולכאורה מה פירושו של 'ולבי אומר לי'. ולמה דוקא דימיו זה, שחוגרות השרות כשרוכבות על הסוסים. ברם מספרים על רש"י, שיצא פעם אחת מבית המדרש ופגע באשת שר שבאה מולו רכובה על סוס. והיה הדבר קשה בעיני רש"י, כיצד יתכן הדבר, שעניו הקדושות והזהירות תתקלנה במילתא דפריצותא כזאת. אחר כך כאשר יגע ועמל רש"י לתאר את תבנית האפוד, כפי שהוא עצמו כתב, לא שמעתי ולא מצאתי בכרייתא פירוש תבניתו, אז אמר לו לכו, כי לא להנם זימנו לו מן השמים אותה תמונה של אשת שר רכובה על סוס, אלא כדי שיראה את הסינר שהיא חוגרת אותה שעה ויוכל לתאר את תבנית האפוד ע"כ.

וכמו כן במשה רבינו, הדיבור של משה רבינו, כאשר היתה רצון ה' שישמע לאוני בני ישראל, עורר את כל עדת בני ישראל לעמוד ממקומם ולהתאסף לפני משה, ומן השמים ניתן לכל אחד סיבה שיבוא לפני משה, כדי שיגיע לאזניהם מה שמשה מדבר. ולא היה צורך לאסוף העם במעשה או בהכרזה, אלא 'הן נאספים' מעצמם 'על פי דיבורו', ומה' מצעדי גבר, שיגיעו לעמוד לפני משה.

ולעניינינו, שבת זו שהיא זמן אסיפת קהלתנו, יתכן הרבה סיבות שהביאו את הציבור להמצא פה, אבל האמת היא, שמן השמים עוררו אותו לבוא, עבור כוונה עליונה לתועלתם, הן לראות את חבריהם איך שהתעלו, ולהתעורר גם כן להתעלות. והן לשמוע דברי המשפיעים אשר יעשו עליו רושם, להתבונן על תכלית ימי חייהם, לנצל הימים להתעלות בתורה ותפלה וגמילות חסדים ותיקון המדות, ומה' מצעדי גבר, סיבה עליונה הביא אותו להמצא כאן, שיגיע לו מזה תועלת על ימי חייו. הן ידוע, כי לפעמים דיבור אחד ששומע, כאשר נכנסו הדברים בלבו, עושה זאת על האדם רושם על זמן הרבה. וחסידי קמאי כאשר באו לרבם, ושמעו דיבוריהם, גם דיבור קל החדיר לעומקי נפשם, והיו חיים בדיבור זה ימים וחדשים. וזהו התכלית האמיתי שנסתבב מן השמים לשבות כאן, כדי שישמע מרגליות אחת שהזמינו לו מן השמים לשמוע, שיהא לו לתועלת. ויש להתבונן שלא יפסיד העיקר, הנקודה אשר בשבילו נודמן לו להיות כאן.

ומצינו (בהפמרת פרשתנו) שכאשר באו בני ישראל במועדי ה' בבית המקדש להתראות פני ה', לא היה די בכניסה לעזרה להשתחוות לפני ה' ולצאת, אלא מצווה לעבור כל העזרה מקצה אל הקצה, כדי להתבשם מכל חלקי העזרה, וכמו שנאמר (יהוקאל מו-ט) ובבוא עם הארץ לפני ה' במועדים, הבא דרך שער צפון להשתחוות יצא דרך שער נגב, והבא דרך שער נגב יצא דרך שער צפונה, לא ישוב דרך השער אשר בא בו, כי נכחו יצא [כדי שיתראו בתוך העזרה יפה יפה, רש"י]. וכמו כן כאשר מתוועדים יחד על שבת קודש להתעלות, יש לנצל כל פנה ופנה שיוכל לקבל השפעה והדרכה, שישארו רושם גם על להבא.

והנה איתא בזה"ק (ה"ג קעטז:) מעולם לא זזה שכינה מישראל אפילו בשבתות דחול. ויש לומר הכוונה, דהנה הכתוב אומר (שמות לה-ב) ששת ימים

תַּעֲשֶׂה מִלֹּאכָה, וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָּכֶם קֹדֶשׁ, 'שַׁבַּת שַׁבְתוֹן' לָהּ. וּבַעֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת נֹאמַר, שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד 'עֲשִׂית' כָּל מִלְּאכְתְּךָ, וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי 'שַׁבַּת' לָהּ' אֱלֹקֶיךָ (שם כ-ט). וַיֵּשׁ לְהַבִּין לָמָּה לֹא נֹאמַר גַּם כֵּן 'תַּעֲשֶׂה' מִלֹּאכָה, וְלָמָּה אָמַר תַּעֲשֶׂה (בְּלִשׁוֹן בִּנְיָן נִפְעַל). וְזֶה טַעַם נֹאמַר כֵּן כָּל לִשׁוֹן שַׁבַּת שַׁבְתוֹן.

וּבַנּוּעָם מְגִידִים (רִישׁ פ' אִמּוֹר) כָּתַב לְבָאֵר, דִּהְנֵה בַתּוֹךְ אַחִינוּ עִם בֵּית יִשְׂרָאֵל יֵשׁ שְׁנֵי בַחֲיִנוֹת, הָאֶחָד, שְׁזוֹרֵעַ בְּשַׁעַת זְרִיעָה וְקוֹצֵר וְכוּ' וּכְדוּמָה, כָּל יְמֵי הַחֹל עוֹסֵק בְּמִלְּאכְתּוֹ וּבְמִשְׁאָו וּמִתְנֹן, רַק בְּכוּא קְדוּשַׁת שַׁבַּת אִזִּי בּוֹדֵל מִכָּל עַסְקֵי הָעוֹלָם, וּמְכוּיִן לָבוֹ לְעִבּוּדַת ה' וְתוֹרָתוֹ, וּמִלְּהִיב אֶת לָבוֹ לְעִבּוּדַת הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ, וְלִהְדַּבֵּק בּוֹ, וּבְצֵאת יוֹם הַמְּנוּחָה, אִזִּי שׁוֹב יֵשִׁיב, וַיֵּצֵא אָדָם לִפְעֻלָּו לְעִבּוּדָתוֹ עַדִּי עָרַב שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבֵּא. וּבַחֲיִנָּה אַחֲרַת יֵשׁ, צְדִיקִים הַגְּדוֹלִים הַזּוֹכִים לְמַדְרִיגַת רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי ע"ה, תּוֹרַתן אוֹמַנְתָּן וּמִלְּאכְתָּן נַעֲשִׂית עַל יְדֵי אַחֲרִים (בְּרַכַּת לַה:), וְכָל יְמֵי הַשְּׁבֻעָה הֵם בְּרַבִּיקוֹת גְּדוֹל בְּעִבּוּדַת ה' וְתוֹרָתוֹ בְּלִי הַפֶּסֶק רִגַע אַחַת וְכוּ'. וּבַעֲבוּר זֶה נִקְרָא הַתְּלַמִּיד חֶכֶם שַׁבַּת, כְּדֹאִיתָא בּוֹה"ק (ח"ג קמ"ד): כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי שְׁקִרָאוֹ אוֹתוֹ שַׁבַּת דְּכוּלָּא שְׂתָא וְכוּ', מִפְּנֵי שִׁישׁ לוֹ הָאָרֶה בְּחוֹל כְּמוֹ אַחֲרִים בְּשַׁבַּת, וּבְשַׁבַּת יִגְדֵל הָאֲרָתוֹ. וְזֶהוּ הַתַּכַּת הַכְּתוּב, שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מִלֹּאכָה, רּוֹצֵה לּוֹמַר שֶׁאִם אַתָּה בְּמַדְרִיגַת רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי שְׁמִלְּאכְתָּן נַעֲשִׂית עַל יְדֵי אַחֲרִים בְּכָל שֵׁשֶׁת הַיָּמִים, אִזִּי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שַׁבְתוֹן, קְדוּשָׁה כְּפֹלָה וּמְכּוּפָלָה, וְזֶהוּ שַׁבַּת שַׁבְתוֹן כְּפֹל. כִּי אֲצַלֵּם גַּם יְמֵי הַחֹל בְּבַחֲיִנַת שַׁבַּת, וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי בְּשִׁבּוֹלֵם שַׁבַּת שַׁבְתוֹן. אֲבָל בְּאַנְשִׁים פְּשׁוּטִים, אֲצַלֵּם יָמוֹת הַחֹל הֵנָּם חוֹלִין פְּשׁוּטִים, וּמִמִּילָא שַׁבַּת שְׁלֵהֶם שַׁבַּת אַחַת בְּלִבְדָּ, וְלֹא שַׁבַּת שַׁבְתוֹן ע"ש.

וּמִכָּל מְקוֹם גַּם הַשַּׁבַּת שֶׁל אַנְשִׁים פְּשׁוּטִים שְׁעוֹסְקִים כָּל יָמוֹת הַשְּׁבֻעָה עַל הַמַּחֲיָה וְעַל הַכִּלְכֵּלָה, וְהַשַּׁבַּת שְׁלֵהֶם מוֹרַכְבַּת מִשְׁשַׁת יְמֵי חוֹל, גַּם אֲצַלֵּם הִיא שַׁבַּת לָהּ, וַיֵּשׁ עֲלֵיהֶם הַשְּׂרָאָה הַשְּׂכִינָה בְּכוּא יוֹם הַשַּׁבַּת, וְאִם כִּי הוּא 'שַׁבַּת שֶׁל חוֹל', שְׁמוֹרַכְבַּת מִשְׁשַׁת יָמִים שֶׁל חוֹל, לֹא זֶה שְׂכִינָה מִיִּשְׂרָאֵל.

אֲמַנָּם עַל דֶּרֶךְ הַעֲבוּדָה, בַּיּוֹם הַשַּׁבַּת עֲצֻמָּה יֵשׁ שְׁנֵי בַחֲיִנוֹת בְּאוֹפֵן קִיּוֹם מִצּוֹת שַׁבַּת. יֵשׁ שְׁמִקִּיִּים מִצּוֹת שַׁבַּת כְּפְשׁוּטוֹ, שׁוֹכֵת מִמִּלְּאכָה, יוֹם שֶׁל תַּעֲנוּג אֲכִילָה וְשִׁתְיָה וְשִׁינָה וּמִיּוֹל, וּמְקִיִּים בְּהִידוּר מִצּוֹת וּקְרֵאת לְשַׁבַּת עוֹנָג. וְזֶהוּ 'שַׁבַּת שֶׁל חוֹל', שְׁמַנְצֵל אֶת הַשַּׁבַּת עַל עֲנִינֵי גַשְׁמִיִּים שֶׁל חוֹל. אֲבָל יֵשׁ

אלו, אשר חוץ מקיום מצות וקראת לשבת עונג, הם מוסיפים מה שנאמר אחר זה, ולקרוש ה' מכובד (ישעיה נה-ג), השבת היא יומא דנשמתין (זוה"ק ח"ב רה), יום שמנצל אותה על עניני רוחניים, קירבת ה' ודביקותו. וגם כאשר עוסק בעניני גשמיים, אכילה ושתיה, הוא במצב מרומם. התפלות ביום השבת הם במתינות, ומתעצם כל רעיונותיו בעומק התפלה, צמאה נפשי לאלקים לא-ל חי, הסעודות מלאים בשירות ותשבחות, יום של חשבון הנפש על כל ימי השבוע, איך עברה השבוע, מה עשיתי, מה היה לי לעשות, מה היה לי שלא לעשות, מה יהא בשבוע הבא, ומקיים או תתענג על ה' דייקא (שם נה-ד). ושבת כזו נקרא 'שבת שבתון', כי שבת היא שמא דקוב"ה (זוה"ק ח"ב פח:). וזהו שבת של שבתון, דביקות בשמא של קוב"ה, ואז זוכין לנחלה בלי מצרים, והאכלתיך נחלת יעקב.

אמנם מאתנו לא מבקשים שבת של חול, ובפרט בשבת שמתאספים יחד להתעלות, צריכה להיות שבת שבתון, שבת שהיא מקודשת רק לעניני רוחניים. שבת יומא דנשמתין, יום שמוסר הכל עבור נשמתו. התפלה תהא שונה, אמירת תהלים, סעודות שבת, שירות ותשבחות, שמיעת דברי תורה. הוא שוהה כעת בעולם אחר, עוב את ביתו אשתו וילדיו, עוב כל מה שיוכל להפריע אותו, והוא נמצא בפינה שאין בה רק יומא דנשמתין.

אנו עומדים בכניסת השבת, ועל זה מתפללים, שה' יתן שיוכל כל אחד לקבל ולהוציא מה שנוגע לו, ויתן ה' לכל המשפיעים במשך השבת, שיהיו דברים היוצאים מן הלב ונכנסים אל הלב, שנוכל לצאת מן השבת טעון ממה שצריך לו, ולהשאר רושם על זמן מרובה מה שהוא קונה בשבת.

שבת זו היא 'שבת שבתון', שבת שיהא לו לדוגמא על כל שבתות השנה, איך צריכין להתנהג עם חשבון הנפש. אנו נכנסים כעת לחודש ניסן, זמן גאולתנו מגלות מצרים, שמתעורר אצל כל אחד מישראל להתעלות לצאת מטומאת מצרים, ומכל המצרים שסובבים אותו. והברכות של שבת ילוו אותנו תמיד, עדי נזכה ליום שכולו שבת לחי העולמים, בביאת בן דוד בב"א.

בסעודת ליל שב"ק פרשת פקודי (שבת החודש) תשפ"ה לפ"ק

אבל הצערת אש שנותרה רק צמנאצי שבת, לא נאסרה בשבת, על כן היה צורך לאסור מלאכה זו בליל מיוחד, לא תצערו אש בכל מושבותיכם. ולכן צמנאצי תורה לא נאמר פקוק מיוחד על הצערת אש, לפי שבלוחות השניות כבר נאמר טעם נוסף לשבת, משום יציאת מצרים, וזכרת כי עבד היית בצרף מצרים ויוציאך ה' אלקיך משם ציד חזקה וצורוע נטויה (דברים ה-טו), ואם כן ממילא לא יהיה עוד שום סבא להצדיל צין הצערת אש וצין מלאכות אחרות ע"כ.

ואם כן צמנאצי הראשונה, אשר צו שבת ה' ממלאכתו, ויצרך אותו ויקדש אותו, לא היה עדיין אור האש בעולם, וצפועל לא היה שציתה ממלאכה זו, כי עדיין לא נצרא בעולם כח האש עד מוצאי שבת. וכיון שלא היה אש, לא היה שייך שלש מלאכות, מלאכת אופה ומצעיר ומכבה, ולא היה שציתה רק צל"ו מלאכות ממספר אל"ה, ושצו צמנאצי שבת שנצרא האור, ניתוספו עוד שלש מלאכות שהם נרמזו צמנאצי 'הדברים', ולכן שפיר נתחלקו הלי"ט מלאכות צל"ה הדברים", כי אל"ה רומז על דברים הגלויים המראים בצמצע, והם צל"ו מלאכות העולה ממספר אל"ה, ושצו ניתוספו עוד שלשה מלאכות המרומזות צהדברים".

והפעם שצמנאצי גם הם נכללו צמנאצי שבת, משום שצמנאצי גם האש

אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם (לה-ה). וצמנאצי (שבת ע.) דברים [משמע תרי], הדברים ה"א לצבות חד, הרי שלשה], אלה הדברים [אלה צמנאצי שלשים ושש, הרי שלשים ותשע], אלו שלשים ותשע מלאכות שנאמרו למשה צמנאצי ע"כ. ויש להצין למה נתחלקו הלי"ט מלאכות צמנאצי צבות 'אלה הדברים', ולא נרמזו צמנאצי אחת. ונראה דהנה הכתוב קיים כאן, לא תצערו אש בכל מושבותיכם ציום השבת (לה-א). וציאר צרש"י דלכאורה הצערה בכלל כל העושה צו מלאכה, ולמה נפרט צמנאצי, יש מרצותינו אומרים הצערה ללא יצאת, ויש אומרים לחלק יצאת (שבת טז) ע"כ.

ובתפארת יהונתן (טז) כתב, דאיתא צמנאצי (פסחים נד.) אין מצרכין על הנה אלא צמנאצי שבת, הואיל ותחלת צמנאצי הוא וכו'. וציארו שם צמנאצי, דצמנאצי [היינו צמנאצי מהרש"א] עלה ליצרות צער צמנאצי, ולא נצרא [צפועל] עד מוצאי שבת, וצמנאצי שבת נתן הקב"ה דיעה צאדם הראשון מעין דוגמא של מעלה, והציא שני צמנאצי וטחנן זו צו, וציא מהן אור ע"ש. והנה צלות הראשונות נאמר טעמה של שבת, מפני שהצמנאצי היתה צמנאצי ימים, כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וציום השביעי שבת וינפש (כ-ה), ואם כן הרי מקום היה לומר, שצמנאצי אסורות רק המלאכות צמנאצי היתה צמנאצי הימים הללו,

תהרהר אחריו, ודאי עשה תשובה צלילה (ברכות י"ג), אם כן האש לא היה צעולס בשעת החטא, ונמגלה רק אחר שעשה אדם הראשון תשובה, וכדליתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק י"ט) מזמור שיר ליום השבת (תהלים כ"ג-כ"ד), אדם הראשון אמרו, אמר, כי ילמדו כל הדורות, שכל מי שיודה פשעיו ועוֹבו, ניצל מדינה של גיהנם, שנאמר טוב להודות לה' ע"ש.

והנה התורה הקדושה היא אש, וכמו שנאמר (יזמיה כג-כ"ט) הלא כה דברי באש, שנכתבה באש שחורה על גבי אש לבנה (שקלים ו-ח), וניתנה באש, וכמו שנאמר (דברים ד-יא) וההר בוער באש עד לב השמים. ועבודת הקרבנות הם באש, ריח ניחוח אשה לה' (שמות כ"ט-מ"א). וכל קיום מנות ה' צריכה להיות באש להבה, אשר רשפיה רשפי אש שלהצתיה, ומים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה (שיר ח-ו). על כן הוכן מן השמים, שהאש לא תהיה צעולס צעת הנסיון של אדם הראשון, כדי שלא תגיע בזה שום פגם, והתורה שניתנה באש, והעבודה שצריכה להיות באש להבה, לא תהא נפגם, ויוכל כל אחד להתעורר בה לעבודת קונו.

נברא קודם שבת, ונכח ניתנה יקוד האש צהאצנים צערב שבת, אלא שצפועל לא היו יכולים להשתמש בו עד מולאי שבת, ואם כן שפיר היתה שציתת הקצ"ה ציום השבת גם ממלאכת אש. ולכן נאמר, ויצרך אלקים את יום השציעי ויקדש אותו, כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלקים 'לעשות' (בראשית ג-א), כי ה' היה שובת בשבת מכל מלאכתו, דגם מלאכת אש היה נברא כבר בכת, אלא שברא אלקים 'לעשות', שמלאכה זו תהא ראוי אחר כך לאדם הראשון לעשות ולהשתמש בה.

*

ויש לומר צטעם שנברא האש בכת רק צערב שבת צין השמשות, ולא קודם, וגם צפועל יאח רק צמוצאי שבת. דהנה אדם הראשון חטא צערב שבת צחטא של עץ הדעת, וצזה פגם ובלבל כל העולם כולו, להתערב בו טוב ורע. אבל כח האש שנברא רק צין השמשות צעולס, לא נפגם זאת צחטא אדם הראשון, כי עדיין לא היה צעולס. ומה גם שציום השבת עשה אדם הראשון תשובה על חטאו, כי תלמיד חכם שעבר עצירה ציום אל

ומצואר צלשון הכחוב שנתנית העדות להארון היה חוץ למשכן, ורק אחר שנתן צתוכה העדות, הכניסה אל המשכן. ונראה שיש צזה לימוד, כי הארון עם העדות צתוכה, רומזת על התלמיד

ויקח ויתן את העדות אל הארון, וישם את הצדים על הארון, ויתן את הכפורת על הארון מלמעלה, ויצא את הארון אל המשכן, וישם את פרוכת המסך ויסך על ארון העדות (מ-כ).

עדיין לא נכנס לשערי קדושה, ואז בסופו יזכה אחר כך להציאו להמשכן, לתוך קודש הקדשים.

*

והנה אמר הכתוב, 'ויקח' ויתן את העדות אל הארון, ולכאורה המלה 'ויקח' נראה כמיותר. ובספר ליקוטים חדשים כתב, דבהרבה מקומות מפרשים חכמינו (רש"י בראשית ב"טו, במדבר כ"ג) 'ויקח' שלקחו דברים וצפויסים. וכן כאן משה רבינו פייס את הארון שהוא עצמו עשה בתחלה, על אשר הוציא ממנו עתה את הלוחות והניחם בארון שעשה צללאל. וזה ויקח, שלקחו דברים ע"כ (הוצא במענייה של תורה בפרשתנו). וציאורו, כי בלוחות שניות אמר ה' למשה, פסל לך שני לוחות כראשונים, ועלה אלי ההרה, ועשית לך ארון עץ וגו', ואעש ארון עצי שטים וגו', ואפן וארד מן ההר, ואשים את הלוחות בארון אשר עשיתי ויהיו שם כאשר נזוי ה' (דברים י"א). וכעת פייס משה את הארון אשר עשה, שהוציא עתה הלוחות ממנו, ונתנס בארון שעשה צללאל. וחש משה רבינו על כבודו של הארון הדומס, לפייסו דברים על מה שעושה.

וגראה בזה עוד, ומתחלה נבאר סתירת הכתובים בפשוטו של מקרא, דבעשיית הארון נטווה משה מאת ה', ונתת את הכפורת על הארון מלמעלה, ושזב ואל הארון תתן את העדות אשר אתן לך (כה"ב). ומשמעות הכתוב שאחר נתינת הכפורת תתן שם את העדות.

חכם שתורתו בקרבנו, וכמו שדרשו חז"ל (יומא ע"ג): מצית ומחוך תצפנו (שמות כה-יא), אמר רבא מכאן לתלמיד חכם שאין תוכו כזרו אינו תלמיד חכם ע"כ. ואמרו (שם) ועשו ארון עצי שטים (כה"י), מכאן לתלמיד חכם שבני עירו מנזוין לעשות לו מלאכתו ע"כ. והנה מקומו של הארון הוא בקודש הקדשים, במקום היותר מקודש, אין שם שום דבר מהעולם הגשמי, רק הארון עם התורה. וכמו כן התלמיד חכם צריך להיות פרוש מכל הבלי העולם, ואין לו בעולמו אלא ד' אמות של הלכה.

אמנם בתחלת כניסתו לתורה, הוא מתחיל בהיותו עדיין ילד, ושזב מתגדל והולך עם חומריות ותאות העולם. ויתכן שיחשוב כי במצב ירוד כזה אין לו להתמסר לתורה, אשר היא קודש קדשים. אבל האמת היא, שבניי נעוריו אין להסתכל על מצבו, אלא יקדיש כל רגע לתורה, וכמו שפירש בספיה"ק דרך פקודין (בהקדמתו) המשנה (אבות ב-ד) אל תאמר לכשאפנה אשנה שמא לא תפנה, שלא יאמר הן אני היום מלוכלך בחטאים ומחשבת און, ומה צנע כי אעסוק בתורה, ואטניף בטומאתי הוד יפיה, אך לכשאפנה מעשי ואטרה, אז אשנה, ללמוד תורה כראוי, לא יאמר כן, כי שמא לא תפנה, ותשאר כן במצבך לעולם, אלא חטוף ואכול גם לימוד שלא לשמה, ומתוך שלא לשמה צא לשמה (פסחים ג:) ע"כ. ולכן צא מנזות ה' לשום את העדות בהארון, בהיותו עדיין חוך למשכן ה', כאשר

את הלוחות הללו. ונאמר לו מפי ה', פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים, וכתבתי על הלוחות את הדברים אשר היו על הלוחות הראשונים אשר שברת (לד-ה). והלוחות השניות אינם עוד מעשה אלקים, אלא אבן דומם ממחצב של סנפיריון, וזה אי אפשר להכניס כאשר יש הכפורת למעלה על הארון. ולכן נאמר להלן מתחלה, ויתן את העדות אל הארון, ואחר כך ויתן את הכפורת על הארון מלמעלה ע"כ. (עיין שמן ראש חלק יב פ' תרומה דף רלה.)

ומעתה נראה דבשעת הציווי של ה' למשה לעשות ארון, הרי הכוונה הייתה לתת לתוכה לוחות הראשונות, אשר הלוחות מעשה אלקים המה, והמכתב מכתב אלקים. ומשה כשראה שחטאו ישראל צעגל, וישלך מידו את הלוחות, וישבר אותם תחת ההר (שמות לז-ט), והוא אחד מהשלשה דברים שעשה משה מדעתו, ואחר כך הסכים הקב"ה עמו (שבת פז.), והוא גרם שאין כאן עוד לוחות הראשונות מעשה אלקים, אלא לוחות שניות מעשה ידי אדם, ואין הארון של צלאל משמש לוחות של מעשה אלקים שנבראו ערב שבת בין השמשות (אבות ה-ו). על כן כאשר נתן הלוחות לתוך הארון, פייס את הארון שעשה צלאל, על מה שמתחלה הייתה מיוחדת לשום צחוכה לוחות אלקים, ומשה צמה ששיבר הלוחות גרם שאין בארון אלא לוחות מעשה ידי אדם.

וכאן כשהקים משה את המשכן כתיב, ויתן את העדות אל הארון, ואחר כך ויתן את הכפורת על הארון מלמעלה (ועיין בזה ברש"י לה-ה).

ובבר דברנו בזה, דהנה פרשת תרומת המשכן, אינו מצוואר להדיח בקרא אימתי נאמרה. ודעת רש"י (לא-יח) שנאמרה לאחר מעשה העגל, ואין מוקדם ומאוחר צחוכה. אבל דעת הוהר הק' (פ' ויקהל קנא. קנא.) שפרשה זו נאמרה למשה קודם מעשה העגל. וכן נראה דעת האבן עזרא ודעת זקנים (פ' תרומה), וברמב"ן (לה-ה). והנה אי נימא דפרשה זו נאמרה קודם חטא העגל, אם כן המדובר כאן הוא מלוחות הראשונות, שאמר עליו הכתוב (לז-טו) והלוחות מעשה אלקים המה, ואם כן אין הם בגדרי הטבע כלל, ואין שום מחיצה גשמי מפסקת אצלם, שאינה תופסת מקום כלל. והרי אנו רואים שאפילו רק על הארון אמרו עליה (וימא כה.) שמקום ארון אינו מן המדה, וכעין זה היה במקדש עומדים לפופים ומשתחיים רווחים (אבות ה-ה). ואם כן מכל שכן במעשה אלקים ממש. ועל כן שפיר צוה ה' למשה, ונתת את הכפורת על הארון מלמעלה, ואחר כך אל הארון תתן את העדות, כי אין הכפורת מעכבת צפני לוחות האלו, שיוכלו ליתן אותם צחוכו גם כאשר הכפורת עליו מלמעלה.

אבל הקמת המשכן היה כבר אחר חטא העגל, ששיבר משה רבינו

בסעודת יום שב"ק פרשת פקודי (שבת החודש) תשפ"ה לפ"ק

ואת בניו תקריב והלכשת אתם כתנות, ומשחת אותם כאשר משחת את אביהם, וכהנו לי, והיתה להיות להם משחתם לכהונת עולם לדורותם, ויעש משה ככל אשר צוה ה' אותו כן עשה (מ-ד). ויש לדקדק דבכל הפרשה נאמר תמיד, רק שעשה 'כאשר צוה ה' את משה'. וכאן שינה הכתוב, 'ויעש משה ככל אשר צוה ה' אותו כן עשה', ולא ראיתי מי שדקדק בזה. – גם להבין בציווי ה' את משה, שאמר לו ומשחת אותם 'כאשר משחת את אביהם', ולא מצינו בשאר מקום בפרשתנו, שיאמר ומשחת את מזבח העולה וגו', ומשחת את הכיור וגו', שיסיים עלה 'כאשר משחת את המשכן'.

הנה על שלשה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים (אבות א-ב), וכבר דיברו בשבת במעלת התורה והעבודה, ועתה נאריך הדיבור על ענין גמילות חסדים, אשר ראשיתו נוגע עם בני ביתו. ובמשנה (פאה א-א) נמנה בין הדברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, הבאת שלום בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו, ולא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום.

בבעל הטורים (שמות ה-ט) הביא מסורה שלש פעמים תיבת 'פדות'. ושמתי פדות בין עמי ובין עמך (שמות שם), פדות שלח לעמו (תהלים קיא-ט), והרבה עמו פדות (שם קל-ז). ופירש הר"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע (הובא באמרי יוסף פ' וישב), כי יש שלשה מיני גלות, עיניו הנפש וצער, שעוברים על בני אדם. חדא, גלות הכללי של בני ישראל, מפורד ומפורד בין העמים. שנית, גלות פרטי, מה שאחד הוא בגלות אצל ישראל אחר, כגון בתוך בני ביתו, או אצל מקום עבודתו ופרנסתו. שלישית, גלות ביד עצמו, מעונה מצד יצרו, מעונה ברוחו, אין לו מנוחת הנפש, מדוכא בקרבו על מצבו. ולכן על הגלות הראשונה נאמר ושמתי פדות בין עמי ובין עמך. ועל גלות השניה שמשועבד ומעונה בין ישראל, כתיב פדות שלח לעמו. ועל הגלות ביד עצמו נאמר והרבה עמו פדות ע"כ.

ויש להוסיף, כי פדות מהגלות הכללי בין האומות, אין בידינו לעשות דבר, אלא לבקש רחמים, והוא רק בידו של הקב"ה, ועל כן על זה אמר ושמתי פדות בין עמי ובין עמך, שהקב"ה יגאל אותנו בבוא עתה וזמנה. ועל הגלות השניה בין אחד לחבירו, זה תלוי כבר בידו של האדם איך לקבל אותה, ופדות זו שלח 'לעמו', שזה תלויה בידם. ועל גלות הנפש ביד עצמו, שנשבר

רוחו יום יום תמיד בדברים אחרים, על זה נאמר 'הרבה' עמו פדות, שפדות זו צריכין בריבוי, פעם אחר פעם, איך להשקיט את רוחו. – ונרחיב הדיבור, איך מוטל על האדם לפדות עצמו מהמאורעות השונות שעוברות עליו, ומהו עבודתו במצבים כאלה, ונתחיל מתחלה מהעיניו הנוגע להאדם בתוך ביתו.

בכל נישואין תיקנו חז"ל לומר שבע ברכות (כתובות ה.), ואחד מהם היא לברך את הזוג, שיהיו שרויים בשמחה. ונוסח הברכה היא, שמח תשמח ריעים האהובים כשמחך יצריך בגן עדן 'מקדם'. יש שפירשו במזרה, שבמזרחו של עדן נטע הגן. ויש שפירשו מקדם לבריאת העולם, שהגן עדן נברא קודם העולם (פסחים נד.).

ונראה דהנה הזיווג של אדם וחוה היתה הזיווג היותר מובחר ומאושר מכל באי עולם, לא היה חסר להם שום דבר. שניהם מיוחסים יציר כפיו של הקב"ה, מופלגים בכל השלימות שבעולם. ואמרו (בבא בתרא נח.) שני עקיביו של אדם הראשון דומים לשני גלגלי חמה, הכל בפני שרה כקוף בפני אדם, שרה בפני חוה כקוף בפני אדם, חוה בפני אדם כקוף בפני אדם ע"ש. כל העולם כולו שלהם, והארץ נתן לבני אדם, אין להם קנאה על שום דבר בעולם, כי אין בכל הבריאה למעלה ממעלתם. כבוד יש להם בלי שיעור, מלאכי השרת צולין לו בשר ומסננין לו יין (סנהדרין נט.). השמחה אצלם היתה ברום המעלה. רואים כל דבר בעין טובה, כי עדיין לא אכלו מעץ הדעת טוב ורע.

ועל כן אנו מברכין כל זוג לעת חתונתם, שמח תשמח ריעים האהובים כשמחך יצריך בגן עדן 'מקדם', כמו שהיו קודם החטא, קודם שנפקחו עיניהם לראות ולידע טוב ורע. וברש"י שם, שברכה זו מסיימת משמח 'חתן וכלה', ובאחרונה משמח 'חתן עם הכלה', לפי ששמחת ברכה הראשונה לא בשמחת חתונה אנו אומרים, שהרי תפלה היא שמתפללים ומברכין שיהו שמחים בהצלחה כל ימיהם, לפיכך אין לחתום בה משמח חתן עם הכלה, דמשמע איש באשתו, אלא ברוך ה' משמח את שניהם לעולם כסיפוק מוזנות וכל טוב וכו' ע"כ.

אך באמת ברכה זו, לכאורה נראה ככרכה לבטלה, כי הלא אנו עומדים כבר אחר החטא יודעי טוב ורע, הזיווג שלנו אין לו דמיון כלל לזיווג אדם הראשון שהיו יחידים בעולם, וכעת יש קנאה ביווני האדם, הן ביחס

המשפחה, הן בממוץ, הן בכבוד, שיש הרבה שיש להם יותר ממנו, ואיך יתכן ששמחת הזיווג תהא כשמחת אדם הראשון בזיווגו בן ערן מקדם. ומה גם, כשם שאין פרצופיהן שוות כך אין דיעותיהן שוות (במדב"ר כא-ב). על כן בא הברכה בכפל לשון, שמח תשמח, וכמו שדרשו חז"ל בכגון דא, אפילו מאה פעמים (השב תשיבם לאחד, אפילו מאה פעמים. כבא מציעא ל:). והיינו שהקב"ה ישמח אותם פעם אחר פעם, וכאשר יארע סיבה שיהא דין ודברים, ויחסר השמחה, הקב"ה יעביר זאת תיכף ומיד, ויתחדש להם עוד הפעם השמחה כיום חופתם.

אדם הראשון לא נסתפק לרגע, אם זהו זיווגו האמיתי, וגם לא היה לו שום ספק אם זיווג זה היא טובתו בכל פרטיו, שהרי לקח ה' אחת מצלעותיו, ויבן ה' אלקים את הצלע אשר לקח מן האדם, ויביאה אל האדם (שם ב-כב). הרי כי זיווגו הוא חלק מעצמו ובשרו. והקב"ה מעיד עליו שחזה נבראה לטובתו, שהרי הקב"ה הכריז ואמר, לא טוב היות האדם לבדו, אעשה לו עזר כנגדו (בראשית ב-יח). וכאשר נכשל אדם הראשון בחטא עין הדעת, התנצל לפני ה', האשה אשר נתתה עמדי הוא נתנה לי מן העץ ואוכל (ג-ב). לא אמר זאת לכיון לכפור בטובתו של מקום (עבודה זרה ה:), אלא בדרך התנצלות, לא היה עולה במחשבה אצלי, שהאשה שאתה הקב"ה נתת לי לטובתי, תוכל לעשות לי מעשה רשע כזו, להכשיל אותי בחטא נגדך.

וכמו כן אנו מברכין את הזוג, שמח תשמח ריעים האהובים, כשמחך יצירך בן ערן מקדם, כמו שהיו הנישואין של אדם הראשון, שגם אנחנו נוזה להבין ולהשכיל שאשתו פלג גופא, חלק מבשרו, וניתנה להאדם לטובתו. וכאשר ישיג זאת באמת, אז תהא השמחה מנת חלקו. וכאשר יכאיב להאדם אצבע מרגלו, לא יתרעם על האצבע, ולא ינקום נקמתו בו, ויעשה כל מה שבידו שלא יכאיב, כי זהו עצם מעצמיו. וכמו כן יש להרגיש באשתו, כמו שאמר אדם הראשון, זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי.

האויש של הבית היא כאשר שורה באויר הבית, אתבה אחוה ושלום וריעות, ובימינו אלה זהו שורש גדול לחנך בית של תורה, שימצאו הבנים בביתם אויר נוח, בלי שמוע שום דין ודברים, או מחלוקת, ואי זהירות בכבוד, בין איש לאשתו. כי בימי קדם היה קשה לבן או בת לעזוב בית אבותם, היה חסר להם דירה, ולחם לאכול, ותברותא נעימה. כהיום יוכל למצוא

הכל בחיזק, ורק האהבה ואויר של קורת רוח, רק זה מחזקת אותם להשאר קשור לבית אבותם. וכאשר הם שומעים דין ודברים, מאבדים האבות החן בעיני בנייהם, וכל אחד יש לו משפט, ששופט את אביו או אמו אם מעשיהם הם נכונים, ומקלה אותם בלבבו, ואיזה השפעה יוכל כבר להשאיר אחריו.

וגם כאשר אין דיעותיהן שוות, אין להרים קול בפני הבנים, ומכל שכן לשמוע דברי בוז. וביותר זה מוטל על הבעל לשתוק ולסבול, כי זהו לטובת חינוך בניו. וגם לטובת עצמו, כי דיבור אחד שלא כהוגן שמושמיע בשעת ריב, לא ימחה זאת לעולם מזכרונה. ומרן מסאטמאר זצ"ל היה אומר, כי רב צריך להרגיל עצמו לסבול ולבלוע מבני קהלתו, ומהקרוכים אליו יש לבלוע ~~בשעפ~~ לעפל (בכלי גדול). ומי לנו קרוב יותר אל האדם מאשתו, וצריכין לוותר הרבה כדי שתשרה השלום במעונם.

ובכלל יש להאמין כי זיווגו של אדם היא מן השמים, והכל מושג בהשגחה פרטית מה הוא צריך לעבור, וזאת היא חלק מעבודתו להתרגל אל מה שהומינו לו מן השמים. חז"ל (סופה ב.) דרשו על זיווגו של אדם, קשין [לפני המקום] לזווגן כקריעת ים סוף, שנאמר (תהלים סה-ז) אלקים מושיב יחידים ביתה [אדם יחיד ואשה יחידה], והוא מזווגם יחד ומיישב מהם בית], מוציא אסירים בכושרות [הוציא את ישראל ממצרים בחודש כשר, לא חמה ולא צינה, מקיש זיווג יחידים ליציאת מצרים] ע"כ. ובמדרש (ב"ר סה-ד) דרשו גם סיום הכתוב 'מוציא אסירים בכושרות', על זיווגו של אדם, שהוא מוציאן מבתיהן אסירים בעל כרחן ומזווגן. מהו בכושרות, בכי ושירות, מאן דבעי (מי שרוצה את זיווגו) אומר שירה, ומאן דלא בעי בכי ע"כ.

הנה דימה הזיווג לאסירים, כאשר האדם נידון להיות במאסר שנים רבות, ביחד עם אסירים אחרים, פושעים ואנשי רשע, בחדר אחד יומם ולילה, הוא יזהר בכל דיבור שמדבר עמהם שלא להכאיבם, וישתדל לחיות עמהם בשלום ושלחה, ויסבול מהם גם בדברים קשים, כי הוא מבין, שאם לא ידור עמהם בשלחה, אז תהא צרתו יותר גדולה, מאנשי פשע הללו, ובוחר הרע במיעוטו. וכמו כן כאשר הוא פועל אצל בעל הבית, אשר משם מקבל פרנסתו, הוא ישתוק ויסבול מכל מה שיעשה לו בעליו, הן בפועל והן בדיבור, אלא יסבול ויבלע, כי מכיר הוא שבדיבור אחד שלא כהוגן, יוכל להפסיד

פרנסתו. ועל דרך זה היא זיווג האדם, הם אסירים מן השמים יחד, ומוטל עליו לעבור ימים הללו, שיהא שלום במחנותם, לסבול ולבלוע. כי סוף כל סוף כאשר יש ריב בבית, כל מה שהבעל יעשה לה, יסבול הוא אחר כך יותר, הוא מעניש את עצמו ולא אותה. וכמה יכאב הלכ לשמוע מנשים, שכאשר יש דין ודברים בבית, לא מדברים זה עם זה, אלא על ידי מעקס'ט. והחכם עיניו בראשו להתבונן התוצאות מזה, הוא מעניש את עצמו, ומקלקל חינוך בני ביתו. הוא מבזבז עבודם כל הונו לחנכם ולחכמם, ובסופו הוא עצמו מקלקל כל עבודתו.

יסופר על הגה"ק בעל אמרי אמת מגור זצ"ל, שאירע פעם שנסתלק אחד ממשפחתו, והיתומים היו מסתובבים בהבית, והרבנית היתה נפשה מרה על המצב, ושאלה את בעלה, איך יתכן שהוא יושב כל כך בשלוות הנפש, כאשר רואה כל זאת לנגד עיניו. והשיב לה, המאורעות שמתהווים, הם מן השמים, אבל העגמת נפש, זה נוטל האדם בעצמו ע"כ. וכמה עמוקים הם הדברים הללו, כל אחד עובר עליו מאורעות שונות, אבל איך לקבלם, ובאיזה מצב יהא שרוי, זה כבר נוטל האדם לעצמו, וכידו הוא איך לקבל אותה. והמאמין האמיתי, שמאמין אשר כל מה דעבד רחמנא לטב, מקבל הכל באהבה, ומברך על הרעה כמו שמברך על הטובה.

וזהו שאמרו, מוציא אסירים בכושרות, הקב"ה מוציא את הווג מבתיהן, אסירים בעל כרחן ומוזוגן. אבל איך לקבל זאת, זהו בכושרות, בכי ושירות. כל אחד יוכל לבחור איך לקבל זאת, מאן דבעי אומר שירה, ומאן דלא בעי בכי. – והחכם עיניו בראשו, לעשות מזאת שירות, ולא יאבד ימי חייו בעצב ובכבי. – והעצה לזה היא, להרבות בתפלה תמיד על זיווגו. והכתוב אומר (משלי מז-י) ברצות ה' דרכי איש, גם אויביו יושלים עמו [ירצה לו שיהיו שלמים עמו. רש"י]. ואיתא במדרש (ב"ר נד-א), גם אויביו, זו אשתו ע"כ. והיינו שגם במצב כזה שחסר הריעות מאשתו, ברצות ה' דרכי איש, יושלים גם אותה עמו.

ובכמו כן יש לעורר את האבות, שלא יתערבו בשום דבר הנוגע לבניהם הנשואות. כמה פעמים הם רוצים לחנך אותם גם להלאה, ואומרים דיעות להזוג איך יתנהגו, ואינם משימים לב שיתכן שבוה מקלקלים השלום

בבית בניהם. ואין להאבות להשמיע דיעות הנהגה לבניהם, רק כאשר הם עושים דברים שהם נגד התורה, או מצוה להוכיח על כל מי שיש בידו למחות. או כאשר הם עצמם באים לשאול עצה מה לעשות. והרבה פעמים כאשר נולד להם נכד, הם מתערכים איזה שם יתנו להנכד, שזהו רק הכרעת האבות של הילד. וכאשר הם מתערכים בזה נגד רצון ההורים של הילד, באים הבנים לשאול, עד כמה הם מחוייבים לכבד ולהתחשב עם דעת אבותיהם נגד דעתו ודעת אשתו. – אנו רואים שכאשר בונים בנין, או משימין מבלא כתובה באותיות גדולות שלא להכנס שם, וכותבין 'סכנה, כאן בונים'. ולענייננו, כל זוג בונה קשר יחד, וסכנה להכניס שם ראשו, שההפסד גדול יותר מהריוח.

והנה נקודה זו לקהל הכל באהבה, נוגע לכל פרטי החיים, כמה פעמים עוברים על האדם מצבים שונות שכואב לו, ואינו מרוצה במעמדו, ואין לו סיפוק מחייו. לפעמים מחמת פרנסתו, שאינו מרוצה ממקום עבודתו, ולפעמים מבית דירתו, מתקנא בחבריו שיש להם יותר ממנו, והם מושלמים יותר, הם ובניהם ומשפחתם, וזה שובר רוחו. ועל כגון דא, הוא קורא קריאת שמע פעמיים בכל יום, ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך 'ובכל מאודך' (דברים ו-ה), בכל מדה ומדה שהוא מודד לך, הוי מודה לו (ברכות ג-ד), לאהוב את ה' ולא להתרעם על חלקו. ובכל רגע שמקבל מצבו באהבה, הוא מקיים מצות עשה דאורייתא של אהבת ה'. וברש"י פירש בכל לבבך, שלא יהיה לבך חלוק על המקום. ופירש בייטב לב (סוף פ' ואתחנן), שלא יהא לבך חלוק מאתו יתברך שמו, בשביל המקום שאתה נמצא שם, אלא לקבל זאת באהבה. ופירשו בכל לבבך, דכמו שדרשו בכל נפשך, אפילו נוטל את נפשך (שם), כן פירושו של בכל לבבך, אפילו נוטל את לבבך, שלבך בל עמך ממצבך, תאהוב את ה'.

וביאורו הוא, כי בשעה שהאדם מאמין באמונה ברורה, שהכל מושגח מן השמים בהשגחה פרטית על כל דבר ודבר, וה' המציא לו מצבו שנמצא בו, ומקיים שויתי ה' לנגדי תמיד, והלא מאתו לא תצא הרעות, ועל כרחק שזהו לטובתו שיתגלה כרבות הימים, או לזיכוך גופו ונפשו, אשר רק ה' יודע תועלתו, או משתדל לקבל הכל באהבה. וכמו שבשעת השמד הוא שמח למסור חייו עבור אהבת קונו, כן בחייו הוא שמח למסור רצונותיו לה', ולקיים (אבות ב-ד) במל רצונך מפני רצונו.

והז"ל (ברכות ס.) סיפרו על הלל הזקן, שהיה בא בדרך, ושמע קול צווחה בעיר, אמר מוכמח אני שאין זה בתוך ביתי ע"כ. וכתב בתפארת שלמה (פ' וארא ד"ה והוצאתי), דלכאורה איך היה בטוח בזה, והלא כל ימיו היה נדחק הלל ביסורי עוני (יזמא לה:). אך הלל לימד לבני ביתו לקבל הכל בסבלנות, ובטוח היה שאין זה בתוך ביתי, כי אין זה מדרך אנשי ביתו לזעוק על הבא להם חלילה ע"כ. ופירשו מה שאמרו בהלל (פסחים קמז), שהיה כורך פסח מצה ומרור ואוכל ביחד, כי המרירות היה טוב לו כמו הפסח ומצה של חירות.

ובזמן כן במסחר, להאמין באמונה שלימה, כי אין אדם נוגע במוכן לחבירו (יזמא לה:), ועל מה שנגזר לו, אי אפשר לשום אחד להוסיף או לגרוע, ולא יעשה לעצמו עגמת נפש משום דבר שמודמן לו מאחרים, כי הכל מושגח מן השמים לטובתו. וכמו שכאשר יש מי שעוסק במסחר כמו שלו (קאמפעטישע"ן) במדינה אחרת, מכיר שאינו נוגע למסחרו, ולא מפסיד לו כלום, כן גם השכן ברחוב שלו, לא נוגע במוכן לו.

ובאבני המקום (אבן אופל אות סג) פירש דברי בעל הגדה, ויתנו עלינו עבודה קשה, כמו שנאמר (שמות א-יג) ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך, ודרשו חז"ל (סוטה יא:) בפה רך. והיינו שישאל קיבלו העבודת הפרך בפה רך, ולא דיברו קשות נגד ה'. והמצריים נתנו עלינו עבודה קשה וגדולה נגד ה', לקבל הצרות באהבה ולשתוק, וכמו שנאמר ויעבדו מצרים בפרך, שקיבלו היסורים בפה רך, וזהו עבודה גדולה וקשה לקבל הכל באהבה ע"כ.

ובזה נבוא אל המכוון, דהנה במשך חכמה ביאר מה שאמר ה' למשה, ומשחת אותם 'כאשר משחת את אביהם', דיתכן דעל מעלת אהרן לא היה משה מתקנא, שהיה נביא ומלך (דברים לג-ה), וכהן גדול (זכחים קא:). אבל על מעלת בניו אמרו (שמו"ר ב-ו), ביקש משה שיעמידו ממנו כהנים ומלכים. אמר לו הקב"ה אל תקרב הלום (שמות ג-ה), כלומר לא יהיו בניך מקריבין, שכבר מתוקנת הכהונה לאהרן אחיך. הלום זו מלכות וכו', אמר לו הקב"ה כבר מתוקן המלכות לדוד ע"כ. ואם כן אולי לא ימשה אותם בשמחה רבה ובלב שלם, לכן אמר ומשחת 'אותם', מרצון גמור, 'כאשר משחת את אביהם' ע"כ.

ואם כן בציווי ה' למשה היה כלול שני דברים. חדא, עצם משיחת בני אהרן, ומשחת אותם. שנית, ציווי על לבו של משה, שיעשהו בכל

לב, מתוך רצון מלא בשמחת הלב, כמו שמשח את אחיו אהרן, שלא היה מתקנא על משיחתו. והנה כאשר משח משה את בני אהרן, ועשה ציווי ה' במשיחתו, אכתי אין יודעים מה היה בלבו, אם עשהו ברצון ושמחה. ועל כן סיים הכתוב, ויעש משה ככל אשר צוה 'אותו', גם במה שנוגע למשה עצמו, כן עשה, וקיים במילואו ציווי ה', ומשחת אותם 'כאשר משחת את אביהם'.

והנה מדה זו נקראת 'טוב עין', וכמו שאמרו (אבות כ-ט) אמר להם צאו וראו איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם, רבי אליעזר אומר עין טובה. ופירש ברע"ב, מסתפק במה שיש לו ואינו מבקש דברים יתירים, ואינו מקנא כשרואה שיש לחבריו יותר ממנו ע"כ. ומדה זו היתה במשה רבינו, וכמאמרם (גדרים לח.) הפלפולא של תורה [להבין דבר מתוך דבר] לא ניתנה אלא למשה ולזרעו, שנאמר (שמות לו-כז) כתב לך, (שם לו-א) פסל לך, מה פסולתן שלך יהא אף כתיבתן שלך יהא, ומשה נהג בה טובת עין ונתנה לישראל, ועליו הכתוב אומר (משלי כב-ט) טוב עין הוא יבורך וגו' ע"כ. הרי לנו כי היה בידו של משה, להשאיר פלפולא של תורה רק לו ולזרעו אחריו, שיהיו הם המיוחדים בכלל ישראל בחלק זו של התורה, ומשה בטובת עינו מסרם לישראל. וכמו כן היה לו טובת עין כאשר משח את בני אהרן, שלא היה איכפת ליה, שמתנה כזו לא ניתנה לזרעו. וזהו שאמר הכתוב, ויעש משה ככל אשר צוה ה' אותו, והיינו שעשה כעת דוגמת מה שעשה בפלפולא של תורה אשר צוה ה' 'אותו' דייקא, ומסרם בטובת עינו לכל ישראל, 'כן עשה', גם כעת כאשר משח בני אהרן, שמשחם בכל לב כמו שמשח את אביהם.

ומצינו כזאת במשה רבינו גם אחר זה, שביקש מה', יפקוד ה' אלקי הרוחות לכל בשר איש על העדה, אשר יצא לפניהם וגו' (במדבר כו-טו), וברש"י כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת צלפחד לבנותיו, אמר הגיע שעה שאתבע צרכי, שיירשו בני את גדולתי. אמר לו הקב"ה, לא כך עלתה במחשבה לפני, כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו שלא מש מתוך האהל. וזהו שאמר שלמה (משלי כו-יה) נוצר תאנה יאכל פריה (במדב"ר כא-ד). ויאמר ה' אל משה, קח לך את יהושע בן נון, איש אשר רוח בו, וסמכת את ידך עליו וגו', ונתתה מהודך עליו [ולא כל הודך]. ויעש משה כאשר צוה ה' אותו וגו', ויסמוך את ידיו עליו. וברש"י בעין יפה יותר ויותר ממה שנצטווה, שהקב"ה אמר לו וסמכת את ידך, והוא עשה בשתי ידיו, ועשאו ככלי מלא וגדוש, ומלאו חכמתו בעין יפה (ילקוט תהלים), כאשר דבר ה', אף לענין ההוד נתן מהודו עליו ע"כ. הרי לנו גודל מדת טוב עינו של משה.

בסעודה שלישית פרשת פקודי (שבת החודש) תשפ"ה לפ"ק

כולו. ולכן אמרו חז"ל (ברכות נה.) יודע היה צללאל לנרף אותיות שנצטוו בהן שמים וארץ, כי זה לעומת זה עשה אלקים, וכל ציורו של המשכן מכון כנגד ציורו של כל העולם כולו.

והנה התורה הקדושה היא שורש כל הבריאה, וכדאיתא בזוה"ק (ח"א ה.) אסתכל בצאורייתא וצרא עלמא ע"ש. וכמבואר במדרש (צ"ר א-ב), ואהיה אללו אמון (משלי ח-ג), התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה. צנוהג שבועלם מלך בשר ודם צונה פלטיין, אינו צונה אותה מדעת עצמו אלא מדעת אומן, והאומן אינו צונה אותה מדעת עצמו, אלא דיפתראות ופנקסאות יש לו, לדעת היאך הוא עושה חדרים, היאך הוא עושה פשפשין, כך היה הקב"ה מציט בתורה וצורא את העולם, והתורה אומרת בראשית ברא אלקים (א-ב), ואין ראשית אלא תורה ע"כ. ואם כן כל מקום ומקום שיש בעולם מכוון נגד אחת מהששים רבוא אותיות לתורה.

ואם כן כיון דהמשכן מכוון נגד בריאת העולם, הרי כל פינה ופינה שבמשכן מכוון גם כן נגד אותיות התורה, ועל כן הוצרך צללאל לידע לנרף 'אותיות' שנצטוו בהן שמים וארץ, לסדר כל דבר ודבר על מכונו כפי הציור שיש בתורה, וכל מקום במשכן מכוון נגד פרשה אחת שבתורה. ועל כן נקראת המשכן בתואר 'משכן העדות', שהקמת המשכן וציורו, מכוון

אלה פקודי המשכן משכן העדות וגו' (לח-כא). ויש להבין למה קורא את המשכן בתואר משכן 'העדות', על שם העדות המונחים בהארון, הלא הוא גם משכן השלמן והמנורה והמזבח. ונראה דלכן פירש רש"י, משכן העדות, עדות לישראל שיותר להם הקב"ה על מעשה העגל, שהרי השרה שכינתו ציניהם (תנחומא ב) ע"כ. וצרינו בחיי כתב דרומנו על ימי המשכן, משינאו ממנרים עד שבנה שלמה את הבית, ארבע מאות ושמונים שנה (מלכים א' א-ב), כמספר משכן 'העדות' חסר וא"ו ע"ש.

עוד ברש"י, המשכן משכן, שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבניו, על עונותיהם של ישראל (תנחומא ב) ע"כ. ויש להבין טעם הדבר, שעל עונות בית ישראל ניטל מאתנו מקדש בית אלקינו, הלא כמה עונשין יש לפנינו יתברך שמו להעניש את ישראל, ולא להחריב עבור זה בית מעונו.

ונראה, דהנה במדרש תנחומא (שס) אמרו, למה הוא אומר, ה' אהבתי מעון ביתך ומקום משכן כבודך (תהלים כו-ח), שבציל שהמשכן שקול כנגד בריאת העולם וכו'. והאריך שם דכל מה שנאמר בששת ימי בראשית נאמר גם במשכן ע"ש. וצרינו בחיי (שס) האריך בעוד הרצה דברים ששקול המשכן כנגד בריאת העולם ע"ש. ואם כן בנין המשכן הוא דוגמת בנין העולם

וללרפס יחד, שנדבט אותו האות הגיע למקום שמכוון נגד האות ההוא.

*

ואמר הכתוב, וירא משה את כל המלאכה, והנה עשו אותה כאשר צוה ה' בן עשו, ויצרך אותם משה (לט-מג). ויש צוה אריות הלשון, וקיום הכתוב 'כן עשו' נראה כמיותר.

ונראה דהנה בקדושת לוי (פ' במדבר) כתב לפרש הכתוב, כאשר צוה ה' את משה ויפקדם במדבר סיני (ה-ט). ויש לדקדק, דהוי ליה למימר ויפקדם במדבר סיני כאשר צוה ה' את משה. ונראה דהנה השם יתברך נתן התורה לישראל, ונשמות ישראל הם גוף התורה, כי כל אחד מישראל הוא את מהתורה, נמצא שכאשר פקד משה את ישראל למד את התורה. וזהו הרמז, כאשר צוה ה' את משה, שציווי התורה אשר צוה ה' את משה הוא בעלמו מה שספר את ישראל ע"ש. ואם כן כאשר התאספו אל משה כל קהל עדת ישראל, הכיר משה בהם ששים רבוא אומיות, שהם שורש כל התורה.

ומעתה כיון דהמשכן הוא גם כן 'משכן העדות', שיש צוה ציור כל הששים רבוא אומיות שבתורה, כאשר התכל משה על המשכן ראה צוה כל התורה כולה, וכאשר הוצא המשכן למשה להקימו, חוץ ממה שראה ע"ס מלאכת המשכן שעשו אותה כדבר ה', ראה משה בה ציור כל התורה כולה, שהחכמי לב השפילו ליתן כל

נגד התורה, וכל אות ואות שבתורה נותנת חיות וקיום להמשכן. ולכן לא חרבה בית המקדש אלא בפשעה של תורה (תנא דבי אליהו רבה ית), דכיון דקיומה של המקדש שורשה מאומיות התורה, על כן בפשעה של תורה חסר ממנה חיותה, וחרבה בית מקדשינו.

*

והנה מספרם של בני ישראל, הם ששים רבוא נשמות, ומכוונים נגד ששים רבוא אומיות התורה (מגלה עמוקות קפו), וכל אחד ואחד מישראל מכוון נגד אות אחת שבתורה, שממנה היא מקור חיותה והשפעמו וזרכתו. וכאשר הולכרו להקים את המשכן העדות, שמכוון נגד הששים רבוא אומיות שבתורה, הולרך כל אחד ואחד מישראל לנדב לעשייתו, שהמשכן הוא מכוון נגד הששים רבוא אומיות שבתורה, וכנגד הששים רבוא ישראל, שהם מכוונים זה כנגד זה.

ואמר הכתוב על צלאל והחכמי לב, שנתמלאו צרות אלקים בחכמה ובתבונה וזדעת, לחשוב מחשבות לעשות צוהו ובכסף ובנחושת וגו' (א-א). והיינו שניתן להם צינה יתירה, אשר כל ישראל שהתנדב להמשכן, הכירו הם האות שלו שבתורה, ונדבתו הגיע לאותו חלק שבמשכן שמכוון נגד האות שלו. ועל זה אמר הכתוב, ואמלא אותו רוח אלקים וגו', לחשוב מחשבות לעשות צוהו ובכסף ובנחושת, היינו לחשוב בכל נדבה, שורש האות של אותו אדם שהתנדב, ושורש אותו האות, באיזה מקום היא בהמשכן,

נדבה ונדבה על מקומה הראוי לה. וזה שאמר, וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה, היינו ראייה הראשונה הימה שעשו המלאכה כראוי, ושזר ראה 'כאשר צוה ה' את משה בן עשו, כמו התורה אשר צוה ה' בן עשו אותה. וכמו שבמניין מספר ישראל היה משה רואה בהם ספר תורה שלימה, כן ראה זאת בהמשכן, ובירך אותם יהי רצון שתשרה שכינה צמעשי ידיכם.

*

והנה לנו עומדים היום צראש חודש ניסן, וקרינו פרשת החודש הזה לכס ראש חדשים וגו' (שמות יג-ג), הארת התנוצצות חג הפסח. ובפייט (יוצר למוסף) קורא את חודש הזה, בתואר החודש אשר ישועות בו מקיפות. ויש להבין הלשון, שהישועות של חודש ניסן זמן יציאתנו ממצרים, קורא אותם בשם 'ישועות מקיפות'. אך עוד יותר תמוה, כי מנהג ישראל תורה, שאוכלים צינה צליל פסח וזכר לאצילות, משום שליל תשעה באב נקבע צליל פסח, ועוד זכר לחורבן שהיו מקריבין קרבן פסח (רמ"א או"ח סימן תעו-ג) ע"ש. ובדרשות חתם סופר (ו' אב שכו; ובנדמ"ח דרוש יו) כתב, דכמדומה שזה היה כבר ממנהג אבותינו במצרים, שבכל יום א' של פסח היה אלל גדוליהם וחקייהם כההרן ושצט לוי, היה אללם יום אצל כמו תשעה באב, כי בו נגזר צין הצתרים גלות מצרים (בראשית טו-ג) ואימה חשיכה גדולה (תנחומא בא ט). ובו נלקחה שרה אל פרעה (ילקוט ג' סח), בו עמד יעקב

לפני פרעה צרדתו למצרים (שמו"ר יח-ה), בו התחיל קושי השיעבוד פ"ו שנים. וכששלח הקצ"ה משה צראש חודש ניסן בצנה וצא לפני פרעה (ילקוט שמות קעב), בו צפרק תכבד העבודה על האנשים (שמות ה-ט) והוכפלו בו צרות, ונהגו אָבֵל לפע"ד, אלא שעתה נהפך לשון ולשמחה. ונראה לי לתת טעם שאוכלים צינה צליל פסח וזכר לאצל הנ"ל ע"כ. ואם כן בחודש הזה הוכפלו הצרות היותר גדולות שהיו להכלל ישראל, וכמו שהישועות בו מקיפות, כן הצרות היו בו מקיפות, ולמה מדגישין שזה החודש אשר ישועות' בו מקיפות.

ונראה דאיתא בגמרא (מגילה יג:) אחר הדברים האלה גדל המלך אחשורוש את המן (אסתר ג-ה). אחר מאי, אמר רבא אחר שצרא הקצ"ה רפואה למכה [העמידה לצוא לאחר זמן], דאמר ריש לקיש אין הקצ"ה מכה את ישראל אלא אם כן צורא להם רפואה תחילה, שנאמר (הושע ו-ה) כרפאי לישראל [ואחר כך] וגגלה עון אפרים [על ידי מכה שאני מציא עליהן], אצל אומות העולם אינו כן, מכה אותן ואחר כך צורא להם רפואה, שנאמר (ישעיה יט-כג) וגגף ה' את מצרים נגוף ורפוא ע"כ.

ובמלבי"ם (אסתר ג-ה) כתב ציצור הענין, וזה לשונו, הקדים רפואה למכה, להורות כי המכה אינו למען הכות, רק למען ירפא. כמו שמקין דם מכין תחלה הדברים הצריכים להשקיט מרוצת הדם ולעצרו

ולהשיב נפשו אחר ההקזה. ועל זה אמר הכתוב (שמות טו-כ) כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך, רצה לומר שלא אשים עליך המחלה על דרך ששמתי במצרים, שהיה עיקר הכוונה למען הכות הרשע, רק אשים המחלה מנד שאני ה' רופאך, ומנד זה יקדים הרפואה להמכה ע"כ.

וליתר ציבור, כי המכה את חצירו לעושה, להכאיבו ולנקום נקם, אינו מדקדק בשעת ההכאה איך יכה אותו, וכמה יכה אותו, ואינו מכין מתחלה רפואה לחבוש מכמו. לא כן הוא צמי שרץ לעבור ניתוח לרפואתו, אם כי הרופא חותך צבצר חי, מכל מקום יש דקדוק על כל נקודה שלא יעשה יותר ממה שנזרך, ונותן לב שלא להכאיבו יותר מהזורך, ומכין מתחלה כל סוגי הרפואות שיהא מוכן להברותו תיכף אחר זה. ועל דרך זה היא מכתו של הקב"ה, זהו ניתוח שרץ האדם לעבור לטובתו, ויש דקדוק מן השמים על כל משהו שלא יעוקם גם שער אחד שלא לטובתו, וכבר מוכן למעלה הרפואה של הישועה עוד קודם שבאו עליו מאורעותיו.

ועל דרך זה היה במצרים, שהכתוב קראו כור הברזל (דברים ד-ט), שם נודככו נפשות ישראל מוזהמתם, שיוכלו לקבל עליהם עול תורה, ובהוליאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה (שמות ג-3). וכאשר נגזר בצרית צין הצמרים, ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה (בראשית טו-12), הוכן לה גם

הרפואה, ואחרי כן ילאו צרכוש גדול, וציוס ההוא כרת ה' את הצרם צרית לאמור, לזרעך נתתי את הארץ הזאת וגו'. ושוב ירדה שרה לבית פרעה, ובזכותה נגדרו כל הנשים, ואחר זה ירד יוסף למצרים, ובזכותו נגדרו כל האנשים (ויק"ר לז-ה). ולא מצינו שאברהם יפיל תחנתו לה' שישב חרון אפו מגזירת גלות מצרים, כי השיג גודל הטובה שיש בזה, ניתוח שרץ לעבור לטובתם.

וזהו מוסר השכל לכל צית ישראל, אשר לרמנותו של ה' אין חקר, וכל מה שהאדם עובר צחייו, הרי זה זיכור לנפשו ונשמתו, וישועתו ורפואתו מוכנת לו עוד קודם שהציא עליו המכה, ואין להתרעם על שום דבר, כי כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, והכל נגזר בהשגחה פרטית שלא יכאיב לו יותר מהנזרך לטובתו.

ולבן חודש ניסן, הגם שבו אירעו הגזירה של גלות, וירידת האבות למצרים, והתחלת הגלות שם, מכל מקום אנו מחשיבין מאד החודש זה ביתר שאת, כי הישועות שנושעו בו ישראל, הם היו מקיפות את כל הצרות מתחלתם, שהקדים ה' הרפואה קודם המכה, ומזה מצינים אנו, כי מעיקרא לא היה זה צגדר צרה, אלא ניתוח לטובתינו ורפואתינו. - והחודש הזה לכם ראש חדשים (שמות י-3), לקבל בו ראש חֲדָשׁ, להציט על כל דבר צענייס אחרות, אשר מאתו לא תלא הרעות, וכאשר תראו התולאות הטובות שנתהוה

שום פעולה, שהוא יוכל לקוות תמיד ליטול נדבה, גם בלי שום פעולה, מנז מדת חסדו של הנותן. וזהו שאנו אומרים, מה שאתה עד הנה עזרנו, הוא רחמיך ולא למענינו, ומה שאתה לא עזרנו, הוא חסדיך, ולכן אנו בטוחים שאל תטשנו ה' אלקינו לנצח.

כי אם היה בשבילנו, היינו מתייראים שמא יגרום החטא, אבל כאשר הכל למען חסדיך, אין אנו מתייראים כלל, כי חסדיך המה קיימים תמיד עכ"ד. והוא חיזוק גדול בכל עת ובכל שעה, שלא יפול אדם ברוחו מפגעי הזמן וכל הקורות אמו, בהתבוננו שגם עד הנה היו הכל רחמי ה' וחסדיו עד אין קצבה, על כן מה לו להתייחס על להלאה, ובדאי יושיעו ה' ויסייעו כמאז ועד עתה.

ובתהלים ולאשר אמר פירש הכתוב (תהלים קל"ז) יחל ישראל אל ה', שצכל עת ובכל מדריגה שנהיה, יש לנו לייחל ולצפות לחסדי ה' המרוצים. וגותן טעם לדבר, כי עם ה' החסד, שהרי גם עד עתה זכינו אך רק לחסד ה', והרצה עמו פדות, והוא הרצה לנו פדות ורווחה מחסדו וטובו ולא מחמת מעשינו, לכן גם להלאה נוכל לצטות שיושיענו ה' מעתה ועד עולם ע"כ.

והיינו כי אין לנו מושג בעולם גדול מדת חסד ה', שהיא בלתי גבול. כי מדות בני אדם הם בגבול, עד כמה יתחסד עם חצירו, כמה יתן לו, וכמה פעמים יתחסד עמו,

מגלות מצרים, קבלת התורה, והמנוח רבות שנתהוו וזכר ליציאת מצרים, מזה תצינו ומשכילו, שאצל כל אדם הוא כן, שהישועות מקיפות כל המאורעות, וכולן שזין לטובה.

*

והנה בתפלת ראש השנה תיקנו בנוסח התפלה, 'ובכן' יתקדש שמך, 'ובכן' תן כבוד, 'ובכן' תן פחדך. וכתב בטור (או"ח סימן תקפ"ג) דתיקנו לומר 'ובכן', לשון המקרא (אסתר ד-טו) ובכן אצוא אל המלך אשר לא דעת וגו', לפי שהוא עתה יום הדין, ואנו באין לפני מלך המלכים הקב"ה. בכ"ן עולה ע"ב, רמז לשם של ע"ב, ושם של הוי"ה, מתגלגל בצירופו ע"ב ע"כ (עין צבת יוסף וצ"ח ביאורו). ובפשוטו הכוונה, הטעם שמוזכרין תיבת 'ובכן', כי שם הוי"ה היא שם של מדת החסד, וכמו כן שם ע"ב עולה כמספר חס"ד, ועל רחמיך וחסדיך הרבים אנו נשענים, ומבקשים בקשותינו, ובכ"ן אצוא אל המלך עליון גם כאשר הוא שלא דעת.

וגרמא לבאר ביתר ביאור, על פי דברי הגר"א (משלי כה-טו) צביאור תפלתינו (תפלת נשמת) עד הנה עזרנו רחמיך ולא עזרנו חסדיך ה' אלקינו, ואל תטשנו ה' אלקינו לנצח. דהנה פועל שמקבל שכר עבור דבר שעושה, הוא לא יוכל לקוות לשכר מצעליו רק אם יקדים איהו פעולה כדי שיוכל ליטול שכר בעבורו. לא כן עני החזור על הפתחים לקבץ נדבה, שמקבל תמיד בלי

עד כמה יהא קבלן ולמחול לחצירו. אבל חסד ה' מלאה הארץ (תהלים לג-ה), וכמו שפירש הרה"ק בעל קדושת לוי זי"ע (הוצא בספרן של נדיקים מערכת יא אות טו), אנו מלאי עון ואתה מלא רחמים (תפלת יוה"כ"פ), אמת שאנו מלאי עון, אבל כמה גדול כל האדם עצמו, גובהו שלשה אמות. וגברא באמתא יתיב (סוכה ז:). אבל אתה מלא רחמים, הקב"ה מלא כל העולם כבודו, סובב כל עלמין וממלא כל עלמין, והוא מלא רחמים, לרחם

ולהתחסד מאה פעמים, אלף פעמים, רצבות פעמים, אין שיעור לחסדו, ואין שום בקשה חוזרת ריקס, וגם מלאי עון זוכין לרחמי וחסדי ה' הסובל ומעלים עין מסוררים. ולכן מתפלל בכ"ן, מדת החסד, ושוב עוד ובכ"ן, בקשה אחר בקשה, כי נגד מדת חסדו, הכל דבר קטן, כמו שמבקש מעשיר פרוטה אחת, ושוב עוד פרוטה. ועד הנה עזרונו רחמך, על כן בטוחים אנו שאל תטשנו לנצח.

בסעודת מלוה מלכה וסיום כתיבת האותיות
מוצש"ק פרשת פקודי (שבת החודש) תשפ"ה לפ"ק

אנו יושבים בסעודת מלוה מלכה אחר שבת נעלה שהיה לנו ביחד, עם
סעודה לגומרה של תורה, אשר כתבו אנשי קהלתנו יחד, אצל מעמד
מרוגש לכל הציבור.

דברנו היום, כי מספר בני ישראל הם ששים רבוא, כמספר אותיות התורה,
כל אחד מאתנו מקושר עם אות שבתורה, גם היהודי היותר פשוט
הוא חלק מהספר תורה, וכאשר יחסר אות שלו, הספר תורה פסולה. וכן
איתא במדרש (דב"ד ז-ה) שאם היה חסר גם יהודי אחד מהששים רבוא, בעת
מתן תורה, לא היו יכולים ליתן את התורה. הספר תורה מאחד כל ישראל
יחד, ומכל שכן כאשר ציבור נאספים להתאחד בכתיבת ספר תורה, יש בזה
השראת שלום בכל הציבור יחד, ובכל אחד בפרטיותו.

מצינו בגמרא (כתובות סב:) שרבי עקיבא עזב ביתו ברשות אשתו, על כ"ד
שנה, והעמיד כ"ד אלף תלמידים. וכאשר בא חזרה לביתו, אמר
לתלמידיו, שלי ושלכם שלה הוא [תורה שלמדתי אני, ושלמדתם אתם,
על ידה הוא] ע"ש. כן אני אומר, הציבור החשוב הזה, הנאמנים לקהלתנו
בכלליות, ולי בפרטיות, עושים כל מה שבידם לשגשוג הקהלה, להגדיל תורה
ולהאדירה, הכל שלכם הוא, זהו שמחתכם שיש לכם חלק בהרצת התורה
של קהלתנו, שמתחנכים בו אלפי תלמידים ותלמידות, מאות בחורי חמד
ואברכי הכולל, זה לא נעשה מעצמו, אלא מכוחכם. וגם מה שנוגע לי לעצמי,
מבואר ברש"י בפרשתנו (ויקרא א-א), שאמר משה לישראל, בשבילכם הוא נדבר
עמי, הכל היא בזכות הציבור. ותודה נתונה לכם, לכל אלו שעשו ועושים
שהמוסדות יפריחו ויתעלו.

סיפר לי אברך אחד, שהיה בשבוע זו בבית החיים ביישוב נייטרא מאנט
קיסקא, וראה שם מצבה על קברו של רבי מנחם משה פעלזנבורג
זצ"ל, הוא היה איש חשוב מאד, צדיק ותמים במעשיו, אמרו עליו שהוא
'חובות הלכבות' חי. ונחרט על המצבה, שצוה לכתוב עליו איזה שורות,
שהוא היה מהמייסדים של קהל עדת יראים, וממקימי ישיבת נייטרא. ואמר לי
האברך, עומדים כעת בשבת של קהלתנו בריבוי מאות חברינו, הוא לא היה
לו השגה או, מה יתהוה מהגרעין שזרע או.

בימים ההם כאשר הוא היה דר בויליאמסבורג, לא היה הקהלה רק בית
הכנסת אחת, וכמדומה שלא היה עוד תלמוד תורה, לא בית חינוך

לבנות, לא ישיבה ומתיבתא וכוללים, ולא מוסדות בבארא פארק ובמאנסי. ואחר הרבה שנים רואים הפירות שהצמיחו ממה שייסדו במסירת נפש להקים קהלתנו, כמה זכותים עולה להם יום יום ממעשיהם. וכמו כן אנו כעת, כל המסייעים והעוזרים להרחיב גבולי הקדושה, ברבות הימים מתגדלים בתים נאמנים לה' ולתורתו למאות, כמה גדול הוא הזכות, שלי ושלכם שלכם הוא.

לא אאריך בדרוש, רק להעלות נקודה במדת השלום, כמה שדברנו במשך יום השבת, בענין אהבה ואחווה ושלום וריעות, הן בביתו והן בין חבריו.

איתא במשנה (אבות א-יב) הוי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה. ואיתא במסכת כלה (פרק ג) שמונים אלף בחורים קרואים בשם אהרן יצאו אחרי מטתו, כי אהרן החזיר בביתם השלום בית ע"ש. הרי לנו גודל מדת השלום אצל אהרן, שטרח להחזיר שלום בית בישראל אצל יותר משמונים אלף משפחות. והוי מתלמידיו של אהרן, גם תלמיד קטן מאהרן, לחקן על כל פנים שלום בית אחד, והוא בתוך ביתו של עצמו, ויהא נחשב מתלמידיו של אהרן.

אך הדבר פליאה, כי שנותיו של אהרן היו קב"ג שנה (דברים לג-לט), אשר הם פחות מחמשים אלף ימים, ואיך עלה בידו לסדר בימיו שמונים אלף בתים, הלא כל אחד יודע כמה ימים ושבעות צריכין לסדר השלום גם לבית אחד, ומכל שכן לשמונים אלף. וגם קשה להבין, שהיו כל כך מריבות בבית ישראל, שזה עולה לאחד משמונה משפחות בששים רבוא מישראל, שיצטרכו לבוא לפני אהרן לפשר ביניהם. ובפרט כי הששים רבוא היו מבין עשרים ועד ששים, והזקנים שבהם לא היה להם בחורים קרואים בשם אהרן, ואם כן החשבון עולה לאחד משבעה או ששה משפחות, ואיך יתכן שהיה כל כך בתים שלא היה שלום במעונם.

אמנם יש לומר, כי ללמד ולהדריך אחרים ללכת בדרכי טובים, אפשר בשתי דרכים, הרא, על ידי מוסר ותוכחה, להסביר חומר החמא, וגודל שכר המצוה. שנית, כאשר אדם עושה דבר טוב, ומתפרסם הדבר אחר כך לרבים, והשמועה הולכת מאוזן לאוזן, זה מחייב ומלמד אחרים לעשות כמותו. ולדוגמא, כאשר מתפרסם שאדם אחד נתן הון גדול עבור בנין של תורה, או באין אומר ואין דברים, כל השומע מתעורר להשתתף גם כן לפי כוחו,

למחצה לשליש ולרביע כפי יכלתו. אם הוא היה יכול לעשות דבר מופלג כזה לכבוד קונו ותורתו, גם אני אעשה לפי יכלתי, וזהו מדת הקנאה המהורה בעושי מצוה (עיין רש"י בראשית ל-א). – ועל דרך זה, כאשר רואין או שומעין, שאדם אחד ויותר למען השלום סכום גדול והון רב, הוא ויותר על חלק גדול מהירושה כדי שיהא שלום בהמשפחה, עובדא זו מלמדת ותובע מן האדם שגם הוא ילך בדרך הזה, וליותר גם כן עבור השלום על כל פנים דברים קטנים.

אהרן הכהן היה אוהב שלום ורודף שלום, בכל קצות המחנה היו הולכים שמועות על גדול מדותיו בזה, ומבואר ברש"י (פרקי אבות שם) כשאמר אחד לאשתו, קונם שאין את הננית לי עד שתרוקי בעינו של כהן גדול, היה אהרן שומע, והולך אצל אותה אשה והיה אומר, חשתי בעיני ורוק שלך רפואה יש בו, תרוקי לי בעין, והיתה רוקקת ע"ש. [ועיין במדרש (ויק"ר ט-ט) כעין זה ברבי מאיר]. וכאשר נתפרסם מפה לפה עובדא זו מאהרן, שסיפרו זאת אחד לחבירו לאמור, ראו גדול מעשיו של אהרן מה שעשה עבור שלום בית של אחרים, לימד בזה לאנשים רבים, אם אהרן הכהן הגדול ויותר על כבודו כדי לעשות שלום, מכל שכן שאני צריך לוותר על כל פנים על דברים יותר קטנים, לא לאחרים, אלא אצלי בבית. לא הוצרך לאהרן לדרוש על מדת השלום, ולא הוצרך לבזבז שעות לסדר שלום בית, אלא מעשיו של אהרן בהתנהגותו המופלגת להבאת שלום, עוררו אחרים שיתמידו בשלום ביתם, שלא יבואו מלכתחלה לידי ריב ודין ודברים. ובאופן זה הודרכו על ידו רבבות בתי ישראל, לוותר ולפשר השלום ביניהם, ומכל שכן שפעל שישכון מתחלה השלום ביניהם, ועל זה היו אלפים בישראל שנקראו על שמו של אהרן, שהכירו והשיגו אשר על ידו היה שלום בביתם בין איש לאשתו.

וזהו מוסר השכל, אנו רואים שכאשר מספרים עובדא טבא, מדה נשגבה, שהתנהג בה אדם גדול, או שקורא זאת בספר, הרי זה עושה רושם על האדם להודרו יותר בענין זה. ועובדא יחידית שנעשה על ידו, יתכן שיושפעו על ידי זה אנשים למאות, לדורות רבות. ועל דרך זה יש לכל אחד להתבונן הרושם שמשאיר האב על בניו ובני ביתו, כאשר רואים אצלו הנהגה טובה, ויותר לאחרים, פיזור מעות לדבר מצוה, שעושה עליהם רושם הרבה יותר, ממה שמלמד להם בדברי פיו.

ואהרן הכהן כל מהותו היה רדיפה אחר שלום, ויותר לאחרים, בלי שום קנאה או שנאה לאחרים. ומצינו עוד במצרים, שסירב משה לקבל

שליחותו של מקום לילך לגאול את ישראל, וברש"י (שמות ד-י) וכל זה שלא היה רוצה ליטול גדולה על אהרן אחיו, שהיה גדול הימנו ונביא היה, שנאמר (שמואל א ב-כז) הנגלה נגליתי אל בית אביך בהיותם במצרים, הוא אהרן. וכן ביחזקאל (כ-ה) ואוודע להם בארץ מצרים וגו', (שם כ-ז) ואומר אליהם איש שקוצי עיניו השליכו, ואותה נבואה לאהרן נאמרה (שמו"ד ג-טז) ע"כ. ואמר ה' למשה, הלא אהרן אחיך וגו', הנה הוא יוצא לקראתך, וראך ושמשו לבו (ד-יד). וברש"י לא כשאתה סבור שיהא מקפיד עליך שאתה עולה לגדולה, ומשם זכה אהרן לעדי החושן הנתון על הלב (שבת קל"ט) ע"כ.

אהרן הכהן לא היה לו קנאה על אחיו הקטן ממנו, שאהרן זה כשמונים שנה נביא לישראל במצרים, וכעת בא משה לעמוד בראש הכלל ישראל לגאול את ישראל, ולהיות שליח לעלות לשמים לקבל התורה, והוא שמח בלבו. אם זה ניתן מן השמים למשה, לא איכפת ליה, ומקבל הכל באהבה, עד שהוא שמח בגדולתו, ואין כאן שום מחלוקת, אלא מוותר על כל גדולותיו, ושלום רב יש במחנותם. גם דבר זה לימד הרבה את ישראל, שיש לוותר על הכל, ומה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד. ועובדות אלו של אהרן לימדו לאלפי ישראל, שיש לכל אחד לוותר בביתו, והכירו לדעת שהשלום בביתם בא להם ממה שלימד אהרן אותם בהתנהגותו, וקראו לבניהם על שם אהרן.

וענין זה מחייב את כל אדם, לידע שבהתנהגותו הוא מעורר ומלמד לאחרים. כאשר הוא לומד בבית המדרש ערב ובוקר, ומתפלל כראוי וכנכון, ומתנהג באופן שיהא שם שמים מתאהב על ידו, יוכל להיות ממזכי הרבים איך יש להתנהג, ומשאיר רושם על כל סביבתו.

ב"ה הציבור שלנו הוא מבורך במדת השלום, אין כאן מחלוקת, ושורה אהבה ואחווה ושלום ורעות, ויעזור ה' גם להלאה להמשיך בדיבוק חברים. גודל מדת החסד שיש ביניהם, לעזור אחד להכירו בעת מצוקתם או בעת שמחתם. מבזבזים הרבה מעות לפריחת המוסדות, הכל רק מהציבור שלנו שמחזיקים אותו בכל מאורם. יתן ה' גם להלאה, מסיימים כעת סיום הכתיבה של הספר תורה, תורה שמאחד כל ישראל יחד, ובני קהלתנו שהשתתפו בפרט. בכרכת התורה נאמרה, אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד. אנו נכנסים להחודש אשר ישועות בו מקיפות, להתברך בבני חיי ומוזני רויחי, כביאת בן דוד בב"א.

במסיבת לחיים להכנסת הספר תורה
בהיכל בית מדרשינו יום א' ויקרא תשפ"ה לפ"ק

אין הזמן גרמא להאריך בדיבור, אך עם כל זה מתאים לומר איזה מלים לכבודה של תורה. היום הוא ראש חודש ניסן, שנזכרה בפרשה הקודמת, בחודש הראשון בשנה השנית באחד לחודש הוקם המשכן וגו', ויבא את הארון אל המשכן (מ-א), ביום הזה הכניסו את הארון עם הלוחות למקומם בקודש הקדשים. וכמו כן זכינו היום לשום את הספר תורה למקומה בהיכל ה'.

ידועים דברי האלשיך (שיר ג-ט) אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון, עמודיו עשה כסף, רפידתו זהב, מרכבו ארגמן, תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים. כי לכאורה השמים ושמי השמים לא יכלכלוהו, אף כי הבית הזה אשר בניתי (מלכים א ה-כז), ואיך ישרה שכינתו בבית של עצי שמים. ומה גם לאסוף על זה נדבות בני ישראל, הלא לי הכסף ולי הזהב נאום ה' (חגי ב-ח). אך כדי שיחול קדושה על המשכן שיהא ראוי להשראת השכינה, זה תלוי בהכלל ישראל, כאשר אהבתם עזה לה', הם ממשיכין בזה אהבת ה' עליהם, לשרות שכינתו ביניהם, כמים פנים אל פנים. ובהיות כי הכסף והזהב והזנו, היא הדבר החשוב ביותר להאדם, ומאהבתו למקום הוא נותן זאת לנדבת המשכן, בזה ממשיכין השראת השכינה להמשכן. בכל נדבה של כסף וזהב ונחושת ועצים, היה מונח הלב של יהודי לאהבת קונו, וכזה נעשה המשכן מקודש להיות ראוי להשראת השכינה. ורק מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (שמות כה-ב), כי בלי נדבת הלב חסר בזה אהבתו לה'.

וזהו שאמר בלשון שאלה ותמיה, אפריון עשה לו המלך שלמה (הקב"ה מלך שהשלום שלו) מעצי הלבנון, עמודיו עשה כסף, רפידתו זהב, מרכבו ארגמן, וכי דברים גשמיים הללו יכולין להכין מקום להשראת השכינה, אלא תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים, שם בתוך הבנין מונח האהבה וההשתוקקות של בנות ירושלים, לתת הדברים היקרים ביותר, עבור בנין המשכן ע"כ. (ועיין ערבי נחל פ' תרומה דרוש א).

אין לנו כהיום משכן או מקדש, אבל דבר אחד כמותו נשאר לנו, אין לנו שיוור רק התורה הזאת, אין קדושה יתירה בעולם יותר מספר תורה, אין להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה (ברכות ח.), אשר שם שורה שכינתו. הקדושה הגדולה שיש בתוך ספר תורה, זהו גם מגודל אהבת ה' של הכותב ספר תורה, שהיא ההוצאה היותר גדולה בממונו על מצוה מן התורה, וזה

ממשיך הקדושה עליה, אשר תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים. ובפרט בספר תורה זו שנכתבה על ידי כל הקהל ביחד, ופיזרו עליה הון רב לקנות בה חלק, וגם זכו על ידה להיות להם חלק בבנין מוסדות התורה והיראה. כל אחד יש לו בזה חלק, אבות ובנים, בעלי בתים ובחורים, גם ילדי התלמוד תורה למדו שעות רבות כדי להיות להם חלק בה, תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים. וכאשר אנו עומדים בנומרה של תורה, מוטל עלינו להודות ולהלל, שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה.

בשירת הבאר נאמר, באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם (במדבר כא-יה), ופירש בחתם סופר (שם קט): דיתפרש על באר התורה, אשר שרי מעלה אדום וישמעאלים לא אבו קבלם כשהחזיר הקב"ה התורה עליהם (עבודה זרה ב:). וזהו באר חפרוה שרים, מלשון וחפרה הלבנה (ישעיה כד-כג), שהוא לשון כלימה, אותו הבאר שהשרים שלמעלה הכלימהו וחפרוה ולא רצו לקבלה, כרוה נדיבי העם, הם ישראל הנקראים (תהלים מז-י) נדיבי עם ע"כ.

ויש להוסיף במה שאמר 'כרוה' נדיבי העם, דאיתא ברש"י (בראשית נה) בקברי אשר כריתי לי, לשון כרי דגור, שנמל יעקב כל כסף וזהב שהביא מבית לבן ועשה אותו כרי, ואמר לעשו טול זה בשביל חלקך במערה (שמו"ד לא-יז) ע"כ. והיינו שישראל נדיבי עם נותנין עבור התורה כרי של זהב לכבודה. ולכן לעומת זה יש בתוכה קדושה וברכה עצומה.

והנה כבריאת העולם הציץ הקב"ה בתורה וברא עולמו (כ"ד א-א), וכל מקום שנמצא בעולם, שורשו וקיומו היא מאותיות התורה. וכאשר קונה אות בתורה, קונה לעומת זה גם חלק בהעולם שמכוון נגד אות זה שבתורה. ויתן ה' שיושפע עלינו כל ברכות התורה, אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד, וזרעא חייא וקיימא, ולרוות נחת דקדושה מהבנים. ומצוה האחרונה נעוצה במצוה הראשונה, פריה ורביה, פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשוה (בראשית א-כח). ואיתא ברד"ק שם, פרו היא ההולדה, ורבו היא ההגדלה, לגדלם עד שיהיו מובלעים בין אנשים. ובקיום מצוה האחרונה יש סיעתא דשמיא לקיום מצוה הראשונה, שיש שילוב ביניהם. היום הזה נמל עשר עטרות (רש"י ויקרא ט-א), ובניהם ברכת כהנים, וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם (שם ט-כב). כמו כן נזכה כולנו שיחול עלינו כל הברכות הגנוזות בברכת כהנים, ונזכה לקבל פני משיח צדקנו בב"א.

